

Raziskave podzemeljske favne hroščev v jami Praprotno

Izveček

*Tudi majhne, geološko in morfološko nepomembne jame so lahko biološko izredno zanimive in potrebne enake zaščite kot njihove večje ter atraktivnejše sovrstnice. Raziskave v komaj 15 metrov dolgi in 6 metrov globoki jami Praprotno so potrdile prisotnost kar treh vrst slovenskih endemitov podzemeljske favne hroščev. Ena od njih, slepi rilčkar *Tarattostichus stussineri*, je nadvse redka.*

Abstract

Research into the subterranean fauna of Praprotno cave

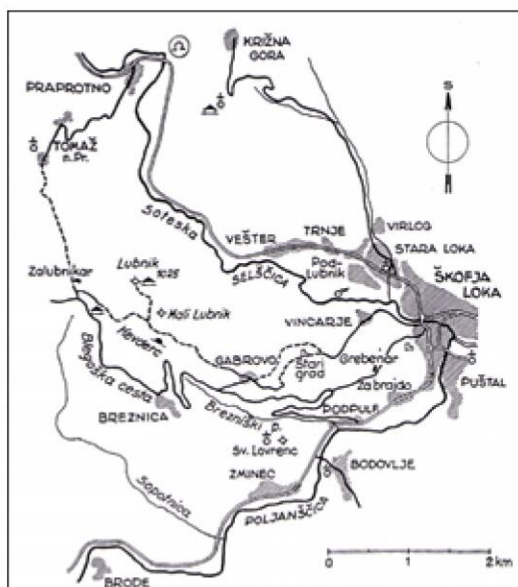
*Even small, geologically and morphologically unimportant caves can be extremely interesting biologically and require the same protection as their larger and more attractive peers. Research into the barely 15 metre long and 6 metre deep Praprotno cave confirmed the presence of three species of Slovene endemics belonging to the subterranean beetle fauna. One of them, the blind *Tarattostichus stussineri*, is extremely rare.*

Uvod

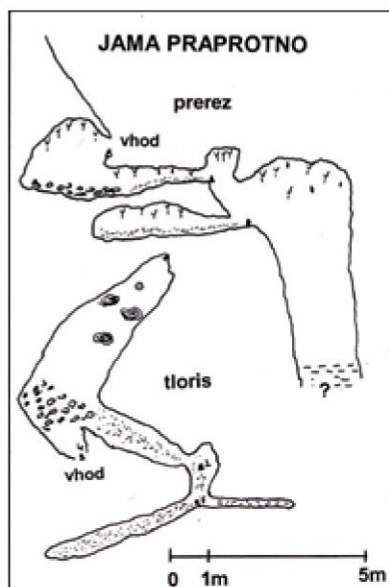
Člani Društva za raziskovanje podzemlja (DRP) iz Škofje Loke, Walter in Marko Zakrajšek ter Peter Jeram, so leta 2001 v bližini naselja Praprotno v Selški dolini našli, raziskali in registrirali manjšo jamo, ki je geološko in morfološko nepomembna. Raziskave živalstva v njej pa so pokazale, da je v biološkem pogledu zelo zanimiva.

Lega jame

Jama leži nedaleč od cestne povezave Škofja Loka–Železniki. Pri mostu čez Soro, malo pred vasjo Praprotno, zavijemo desno na makadamsko cesto do bližnjega opuščenega kamnoloma. Na njegovem robu je pod steno vhod v jamo, dolga je 15 in globoka 6 metrov.

Lega jame Praprotno

Tloris in prerez jame Praprotno

Opis jame

Skozi nizek in ozek vhod se splazimo do prve dvoranice, ki je deloma zasigana. V njej lahko pokleknejo, čepimo, več nam dimenzije prostora ne dopuščajo. Naprej vodi nizek prehod, po trebuhu se splazimo skozenj in preko manjše stopnje dosežemo naslednjo dvoranico. V desnem delu se razpoka spusti do vode, vendar je na žalost za človeka neprehodna. Levo se odpira krajši, lepo zasigan rov. Tla rova so ilovnata in blatna, kar kaže, da do sem sežejo visoke vode.

Biološke raziskave v jami

Jama leži tik pod površjem, zato je bilo pričakovati najdbe tistih podzemeljskih vrst hroščev, ki žive v zgornjih plasteh tal. Raziskal sem jo v letih 2002 in 2003. Glavna metoda lova so bile pasti s trohnečim mesom ali sirom in konzervirno tekočino, ki sem jih porazdelil po vsej jami.

Podzemeljska favna hroščev v jami je po dosedanem védenju zastopana s tremi vrstami:

1. *Laemostenus schreibersi* Kuester, 1846

Vrsta živi na Gorenjskem, Štajerskem in Primorskem. Je prebivalec vseh jam v okolici Škofje Loke, Selški in Poljanski dolini. Najdemo jo tudi v gozdovih, pod globoko zakopanimi kamni. Vrsta je temnorjave ali rjave barve in je velika 12,5–15 mm. Vrsta ni slepa, ima pa že delno zakrnele oči. V jami je pogostna.

Ulov: 21. 7.–13. 10. 2002: 37 primerkov, 13. 10. 2002–25. 5. 2003: 4 primerki, 25. 5.–12. 7. 2003: 17 primerkov, 12. 7.–14. 9. 2003: 24 primerkov.

2. *Sphaerobathyscia hoffmani* Motschoulsky, 1856

Vrsta je bila opisana po primerkih iz bližnjega Migutovega brezna nad Vincarji in je prebivalec večine jam v okolici Škofje Loke. Kasneje so jo odkrili še na območju Julijskih Alp, Trnovskega gozda, Zasavja in Šebrelj. Vrsta je slepa, rumenorjave barve in velika 1,3 mm. V jami je zelo pogostna.

Ulov: 21. 7.–13. 10. 2002: 93 primerkov, 13. 10. 2002–25. 5. 2003: 15 primerkov, 25. 5.–12. 7. 2003: 18 primerkov, 12. 7.–14. 9. 2003: 5 primerkov.

3. *Tarattostichus stussineri* Reitter, 1891

Ta slepa, rjava, okrog 2 mm velika vrsta rilčkarja je bila prvič najdena v gozdni zemlji na Ljubljanskem gradu. Kasneje so jo našli tudi v drugih delih Slovenije. V jami je zelo redka.

Ulov: 21. 7.–13. 10. 2002: 1 primerek.

Slepi rilčkar *Tarattostichus stussineri*, naravna velikost 2,2 mm.
(narisal: Bojan Kofler)

Ugotovitve

Kljub temu, da je jama Praprotno kratka in leži plitvo v tleh, so biološke raziskave potrdile prisotnost vsaj treh vrst podzemeljske favne hroščev:

- *Laemostenus schreibersi*,
- *Sphaerobathyscia hoffmani* in
- *Tarattostichus stussineri*.

Medtem ko je bila najdba vrst *Laemostenus schreibersi* in *Sphaerobathyscia hoffmani* pričakovana, pa je odkritje zelo redke, slepe vrste rilčkarja *Tarattostichus stussineri* prijetno presenečenje.

Rilčkarji so velika skupina hroščev, ki je v živalskem svetu zastopana z več kot

60.000 vrstami. Rastlinojede so tako ličinke kot tudi odrasli hrošči. Prav zato so se le redke vrste rilčkarjev prilagodile življenju v večni temi, kjer zajedajo na koreninah ali se hranijo z odmrliimi rastlinskimi deli. Talne in jamske vrste so slepe in nepigmentirane. V Sloveniji slepe rilčkarje zastopata rodova *Tarratostichus* z eno in *Trogloorhynchus* s petimi vrstami. Najdbe so redke, posamične in bolj ali manj naključne, kar še posebej velja za vrsto *Tarattostichus stussineri*. V več kot 40 letih intenzivnega raziskovanja slovenske favne hroščev mi je bilo samo enkrat dano, da sem se srečal z njo.

Zgornje najdbe potrjujejo, da so lahko tudi majhne, geološko in morfološko nepomembne jame biološko zelo zanimive in kot take potrebne enake zaščite kot njihove večje in atraktivnejše sovrstnice.

VIRI IN LITERATURA:

Juberthie, Christian in Decu, Vasile: *Encyclopaedia biospeologica*. Moulis-Bucarest : Societe de Biospeologie, 1998, str. 1123–1130.

Klots, Alexander in Klots, Elsie: *Ilustrirana enciklopedija živali. Žuželke*. Ljubljana : Mladinska knjiga, 1970, str. 125–129.

Planina, France: Škofja Loka s Selško in Poljansko dolino. Škofja Loka : Muzejsko društvo, 1976, str. 77.

Sket, Boris; Gogala, Matija; Kuštor, Valika: *Živalstvo Slovenije*. Ljubljana : Tehniška založba Slovenije, 2003, str. 370–401.

Zakrajšek, Marko: *Zapiski terenskih ogledov – Praprotno*. DRP Škofja Loka, 2001.

Zusammenfassung

Die Forschungen der unterirdischen Fauna von den Käfern in der Höhle Praprotno

Im Jahre 2001 fanden, untersuchten und registrierten die Höhlenforscher des Vereins »Društvo za raziskovanje podzemlja« aus Škofja Loka nah von dem Dorf Praprotno in Selška dolina eine kleinere, auf den ersten Blick uninteressante, nur 15 m lange und 6 m tiefe Höhle, die an manchen Stellen schön mit Sinter überzogen war. Durch biologische Forschungen wurden drei Vertreter der Käfer von der unterirdischen Fauna bekräftigt:

- *Laemostenus schreibersi* Kuester, 1846
- *Sphaerobathyscia hoffmani* Motschoulsky, 1856
- *Tarattostichus stussineri* Reitter, 1891

*Während des Funds der Arten *Laemostenus schreibersi* und *Sphaerobathyscia hoffmani* zu erwarten waren, war die Entdeckung von *Tarattostichus stussineri* (seltne, blinde Käferart) eine schöne Überraschung. Diese Art ist nämlich nur sehr selten und zufällig in der Natur zu treffen.*

Die obigen Funde weisen darauf hin, dass auch die kleinen, geologisch und morphologisch unwichtigen Höhlen sehr interessant sein können und müssten genauso wie die größeren und attraktiveren geschützt werden.